

Tiina Vainio

Naisen tavarasta ja sen kuluttamisesta

Aapo Riihimäki: Eros ja talous. Kohti historian loppuselvitystä. Atena 2006. 160 s.

Arvioin seuraavassa Aapo Riihimäen teosta Eros ja talous. Rajaan arvioni otsikon lataamiin odotuksiini. Otsikoltaan viettelevä teos saattaisi täydentää perin vaatimatonta, suomenkielistä feministisen taloustieteen teoreettisen ja filosofisen kehittelyn kirjastoa. Feministisessä tutkimuksessa periytyvät paitsi tasa-arvon myös seksuaalisuuden ja sukupuolieron teemat, joita Eros merkityksellistää historiallisesti kirjallisena, mytopoeettisena toimijuutena.

Kirja vie lukijansa ehdottoman alun ja lopun tunnelmiin. Kirjoittaja on vakuuttunut Raamatun suuren kertomuksen pätevydestä selittää seksuaalisuutta käyttämällä vertauskuvana Aadamin ja Eevan harhailua alkukodistaan karkotettuina, historiallisen ajan toinen toisistaan vieraannuttamina ihmispoloina. Teos ryhmittää kristityt joukoksi, joka uskoo historian päättymiseen. Tulkintani mukaan tämä tarkoittaa Riihimäen tapauksessa sukupuolierossaan tunnustetun naisen tavoittamista vain ja ainoastaan historian tuolla puolen. Ruumiillinen seksuaalisuus ja subjektitoimijan ylipyyhkiytyneisyys ovat mahdottomia aiheita kirjoittajan valitsemissa ylösnostetun tulkinnan ja "isän allekirjoituksen" horisonteissa. Riihimäkeä kääntäen ylösnousemuksessa ihmisyyys täydellistyy, ruumiittomassa maailmallisuudessa Eroksen on hyvä olla.

Riihimäelle merkityksen taloutta ei ole. Teos kutistaa talouden ilmiökuvien kuluttamisen ja tuottamisen dialektiikaksi, jolle tekijä on keksinyt suvereenin kulutuksen eli lopullisen tuotannon muotoisen synteesin. Tälle skeemalle on erotiikankin alistuttava. Juonellisen kehittelyn huipennuksena, Aadamin ja Eevan ollessa jo keskinäisen vieraantuneisuutensa viime metreillä, Aapo Riihimäki ehdottaa ratkaisua talouden ja Eroksen eskatologiseen dilemmaan: Nostetaan

nainen jalustalle johtamaan eroottisten aiheiden arvuuttelua historian loppuun asti.

Eros ja talous antaa naiselle tehtävän ratkaista erotiikan, seksuaalisuuden ja halun kysymys talouden tarpeisiin. Naisen ääntä ei kuitenkaan kuulu, koska kertojan esille nostama nainen näkyy vain patriarkaalisen kaikkivallan rajaamassa katseen paikassa. Juonenrakentajan impressionistiset hyppyt Aadamin ja Eevan karkotuksesta lopullisen tuotannon abstraktioon ja visio historian lopun odotuksesta sekoittavat vaivatta kenen tahansa loogista jatkumoa etsivän, abstraktiotaloutta kehittävän mallintajan päin. Loogisista abstraktioista ei silti tässä teoksessa luovuta. Ne kannattelevat kulutuksen ja tuotannon dikotomiassa koko juonikuviota. Kertoja on valinnut sulkea Eroksen kuluttamisen huipulle, miehen vapauksien luvattuun täydellistymiseen. Eikä nainen voi tämän skeeman mukaan olla kuin halukas kirjoittajan ehdottamaan kanssakäymiseen. Näin on käytävä, kun seksuaalisuus jäsennetään ja käsitteellistetään naisen lahjaksi miehelle. Eroksen voimista teos ei löydä muuta sanottavaa kuin nopeat viittaukset jälkeläisten tuotantoon perheen käsitelmäritelmänä ja toiveen naisen itsenäistymisestä, että olisi esittää ja osoittaa asiantuntija arvioimaan naisen tavaraksi tulkitun erotiikan soveliaan kuluttamisen rajat pariutumiseensa ohjelmoidulle miehelle.

Makuarvostelmissaan ehdoton kertoja on jumissa Immanuel Kantin tyyliin omassa ruumiissaan, omissa skeemoissaan ja omissa odotuksissaan. Subjektinsa ensisijaisesta olemassaolosta kiinni pitämällä hän loihtii maailman, tilan ja talouden, jossa arvottamisen perusta on jossain arvon representaation tuolla puolen, tavoittamattomissa. Talouden ilmiökuvat rajautuvat kielellisiin konstruktioihin, joille ei kuitenkaan anneta kielellisen olemassaolonsa oikeutta suhteessa niitä edustaviin symbolisiin järjestyksiin. Ideaalisen ja reaalisen on oltava yhtä, muuten yksiaänisen todistuksen totuusarvosta katoaa ehdottomuus. Ehdottoman alun ja erotiikan hinnalla historiansa loppua himoitsevan halun maisemassa elämälle ei jää tilaa. Tilanne on esitettävissä elävän kuolleen ehdolla, joka on torjunut subjektinsa ruumiin, seksuaalisuuden ja kehollisen kuulumisen tunteet.

Eros ja talous soveltuu erinomaisen hyvin esimerkiksi tieteenalan unohtamisen mekanismeja tutkivaan ja tulkitsevaan feministisen taloustieteen opetukseen. Aapo Riihimäkeä voi suositella lämpimästi kurssilukemistoksi mikäli pitää paikkaansa, että Suomessa ei taloustieteen viranhaltijoista edelleenkään löydy henkilöitä käsittämään ja ymmärtämään mitä feminismillä ylipäänsä voisi olla tekemistä taloustieteen kanssa. Riihimäki määrittää feminismin lähinnä sukupuolettoman toimijuuden äänitorveksi ja jatkaa propagoimalla erotiikan puolesta lopullisen tuotannon nimiin. Hän liikkuu niukkuuden taloustieteen tuntemien käsitteitten parissa, modernin talouden ilmiökuvien tutussa maisemassa. Lukija keskittyy erotiikan odotukseen ja kenties kimmastuu otsikon tyhjästä lupauksesta. Kirjasta ei tahdo löytyä erotiikan rivi-ilmiöitä etsimälläkään. Eroottisesti eloton teksti vie aloittelijoidenkin huomion siihen mistä ei puhuta. Eros ja talous on kevyt ja helposti lähestyttävä avaus sukupuolen, seksuaalisuuden ja talouden ilmiökuvien loogisiin umpikujiin, joiden kääntämistä, tutkimista ja tulkitsemista varten feministinen taloustiede on.

Tiina Vainio on KTT joka tutkii talouden tekstuaalista ehdollistumista.